

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

I Š V A D A

**Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės ataskaitos
apie valstybės skolą 1997 metais**

1998 - Vilnius

PRATARMĖ

Vykdydami Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymo 10 straipsnio 2 dalyje duotą pavedimą, įvertinome Lietuvos Respublikos Vyriausybės parengtą ataskaitą apie valstybės skolą ir kartu su Išvada dėl metinės valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos (šiuo savarankišku priedu) teikiame Seimui savo išvadą dėl valstybės skolos (toliau - Išvada).

Lietuvos Respublikos Seimas 1997 m. lapkričio 11 d. Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymo 2, 3, 7 (1), 9, 10 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymu nustatė, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė, pasibaigus biudžetiniams metams, kartu su Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto įvykdymo apyskaita privalo pateikti Seimui ataskaitą apie valstybės skolą.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė atskiros išsamios ataskaitos apie valstybės skolą už 1997 metus neparengė: valstybės skolos klausimai nagrinėjami Seimui pateiktoje Lietuvos Respublikos 1997 metų valstybės biudžeto įvykdymo bendrojoje apyskaitoje. Todėl mes atlikome Vyriausybės parengtos Lietuvos Respublikos 1997 metų valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos dalies, kurioje pateikti duomenys apie valstybės skolą (toliau - Apyskaita), įvertinimą, apibendrinome tikrinimų rezultatus ir parengėme šią Išvadą Lietuvos Respublikos Seimui.

Analizuodami 1997 metų valstybės skolos duomenis naudojomes ne tik Apyskaitos bet ir Lietuvos banko, Finansų ministerijos, Statistikos departamento informacinę ir analitinę medžiagą, taip pat mūsų atliktų tikrinimų metu surinktais duomenimis.

Rengdami Išvadą tikrinome:

- valstybės skolos valdymo ir apskaitos klausimus (Finansų ministerijoje);
- užsienio skolos valdymą ir gautų paskolų gražinimo eigą Žemės ūkio ministerijos reguliavimo sferoje;
- valstybės vardu ar su valstybės garantija gavusių paskolas šalies ūkio subjektų finansinę būklę ir užsienio paskolų sugražinimo galimybes (24 tikrinimai pačiose įmonėse);
- įvertinome visų valstybės vardu ar su valstybės garantija gavusių paskolas šalies ūkio subjektų finansinę būklę pagal 1997 12 31 finansinės atskaitomybės duomenis.

Tikrinimo metu paprašėme ir iš Lietuvos Respublikos ūkio subjektų (trečiųjų asmenų) gavome patvirtinimus apie jų turimus valstybės vardu perskolintus ar valstybės garantuotus įsiskolinimus.

Tikrinimai buvo vykdomi remiantis pagrindiniais Tarptautinės aukščiausiųjų kontrolės institucijų organizacijos audito standartais pagal Valstybės kontrolės metinę darbo programą ir atskirų tikrinimų vykdymo programas.

Valstybės skolos ataskaitos forma įstatymais ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais nenustatyta, todėl ši Išvada parengta remiantis Lietuvos Respublikos Seimui ir Valstybės kontrolei pateiktų dokumentų apimtimi ir struktūra.

Išvadoje teikiami tik tie duomenys ir išvados, kuriuos manome esant reikšmingais svarstant Lietuvos Respublikos 1997 metų biudžeto įvykdymo apyskaitos dalį, kurioje pateikti duomenys apie valstybės skolą.

Išvadą sudaro:

- valstybės skolos pagal 1997 metų gruodžio 31 būklę vertinimas;
- valstybės skolos registrų vertinimas;
- užsienio paskolų, gautų 1997 metais valstybės vardu ir su valstybės garantija, limito laikymasis;
- valstybės skolos valdymo būklės įvertinimas;
- valstybės biudžeto išlaidų, susijusių su valstybės skola, vertinimas;
- šalies ūkio subjektų, kurių paskolų ar sutartinių įsipareigojimų įvykdymo garantas yra Lietuvos valstybė, ūkinės ir finansinės 1997 12 31 būklės įvertinimo rezultatai;
- Valstybės kontrolės tikrinimų, ar pagal paskirtį ir efektyviai įmonėse, įstaigose ir organizacijose naudojamos valstybės vardu gautos ir valstybės garantuotos paskolos, rezultatai;
- Valstybės kontrolės stebimos problemos;
- bendroji nuomonė.

I. Valstybės skolos pagal 1997 metų gruodžio 31 d. būklę vertinimas

1.1. Bendroji apžvalga

Vyriausybė pateikė tokius duomenis apie valstybės skolą 1997 metais:

Valstybės skola per metus padidėjo nuo 7 128 919 tūkst. Lt iki 8 077 409 tūkst. Lt, arba 948 490 tūkst. Lt (13,3%), iš jos:

1. Valstybės vidaus skola per metus sumažėjo nuo 2 499 106 tūkst. Lt iki 2 470 097 tūkst. Lt, arba 29 009 tūkst. Lt (1,2%), o jos struktūrą apibūdino tokie pateikti duomenys:

ilgalaikių Vyriausybės vertybinių popierių įsiskolinimas padidėjo 147 769 tūkst. Lt (36,9%);

trumpalaikių Vyriausybės vertybinių popierių įsiskolinimas padidėjo 712 317 tūkst. Lt (82,3%);

ilgalaikės paskolos sumažėjo 345 100 tūkst. Lt (80,8%);

trumpalaikės paskolos padidėjo 232 005 tūkst. Lt (7,8 karto);

kiti įsipareigojimai sumažėjo 776 000 tūkst. Lt (100%).

2. Valstybės užsienio skola per metus padidėjo nuo 4 629 813 tūkst. Lt iki 5 607 312 tūkst. Lt, arba 977 499 tūkst. Lt (21,1%), o jos struktūra pakito taip:

ilgalaikių obligacijų suma padidėjo 360 000 tūkst. Lt (81,8%);

ilgalaikių paskolų suma padidėjo 1 042 659 tūkst. Lt (27,7%);

trumpalaikių paskolų suma sumažėjo 425 160 tūkst. Lt (99,8%).

Valstybės skola pagal kreditorius keitėsi taip (Vyriausybės pateikti duomenys):

1. Valstybės vidaus skola:

- Vyriausybės vertybinių popierių biudžeto deficitui finansuoti ir kitoms priemonėms finansuoti įsiskolinimas padidėjo 512 316 tūkst. Lt (48,1%);

- Vyriausybės vertybinių popierių įsiskolinimas bankams restruktūrizuoti padidėjo 40 200 tūkst. Lt (20,0%);

- įsiskolinimas gyventojų indėlių ir draudimo įmokų kompensavimui sumažėjo 323 400 tūkst. Lt (100 %);

- atsiskaitymai su AB Lietuvos akcinio inovacinio banko kreditoriais (vertybiniai popieriai) padidėjo 307 569 tūkst. Lt;

- kita vidaus skola sumažėjo 565 695 tūkst. Lt (67,4%), iš jų:

- • AB "Lietuvos energija" sumažėjo 776 000 tūkst. Lt (padengta);

- • garantijos bankams padidėjo 210 305 tūkst. Lt (3,3 karto).

2. Valstybės užsienio skola:

Ilgalaikės ir vidutinės trukmės paskolos padidėjo 1 402 659 tūkst. Lt, iš jų:

- tarptautinėms finansinėms organizacijoms - 213 122 tūkst. Lt (12,9%);

- užsienio šalims - 174 360 tūkst. Lt (14,4%);
- kitiems kreditoriams - 1 015 177 tūkst. Lt (75,7%), iš jų:
 - • užsienio bankams - 951 960 tūkst. Lt (79,0%), iš jų Vyriausybės vertybiniai popieriai - 360 000 tūkst. Lt (81,8%);
 - • įmonėms - 61 200 tūkst. Lt (64,3%);
 - • kitiems - 2 017 tūkst. Lt (4,9%).

Lietuvos Respublikos Vyriausybės ataskaitoje pagal 1998 01 01 būklę pateikta valstybės užsienio skola yra 5 607 312 tūkst. Lt.

Palyginus duomenis, esančius užsienio paskolų registruose, apie užsienio paskolas, gautas valstybės vardu ir valstybės garantuotas, ir Apyskaitoje pateiktus duomenis, nustatyta, kad Apyskaitoje pateikta valstybės užsienio paskola nurodyta be palūkanų, sukauptų už valstybės vardu gautas paskolas (iki 1997 12 31 dar neapmokėtų).

Užsienio paskolų, gautų valstybės vardu, registro duomenimis, skola 1998 01 01 sudarė 1 020 860,97 tūkst. JAV dolerių, arba 4 083 443 tūkst. Lt, o valstybės garantuotų užsienio paskolų registro duomenimis, valstybės skola buvo 380 970 tūkst. JAV dolerių, arba 1 523 880 tūkst. Lt, iš viso 5 607 323 tūkst. Lt (11 tūkst. skirtumas litais susidarė dėl skaičiavimo taisyklių taikymo apvalinant).

1.2. Valstybės skolos pasikeitimai

1.2.1. Valstybės skolos sumažėjimas 1997 metais

Lietuvos Respublikos skola 1997 metais sumažėjo 2 838 600 tūkst. Lt, iš jų 1 099 400 tūkst. Lt - valstybės vidaus skola ir 1 739 200 tūkst. Lt - valstybės užsienio skola.

Iš valstybės vidaus skolos registro išbraukta 776 000 tūkst. Lt pripažinta valstybės skola akcinei bendrovei "Lietuvos energija". Skola akcinei bendrovei "Lietuvos energija" padengta remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. balandžio 10 d. nutarimu Nr. 332 "Dėl valstybės skolos akcinei bendrovei "Lietuvos energija" padengimo" nustatant, kad valstybės skola (iki 776 000 tūkst. litų) akcinei bendrovei "Lietuvos energija" gali būti dengiama išleidžiant Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinius popierius, skolintomis vidaus ir užsienio lėšomis, įskaitant paimtas akcinės bendrovės "Lietuvos energija" paskolas, arba kitais įstatymų nustatytais būdais. Nurodytajai valstybės skolai padengti buvo:

1) įskaityta priešpriešiniu vienuarūšiu reikalavimu 1996 m. gruodžio 31 d. galiojanti akcinės bendrovės "Lietuvos energija" 226 304 tūkst. Lt skola valstybei pagal Tarptautinio valiutos fondo suteiktas paskolas;

2) perimta akcinės bendrovės "Lietuvos energija" skola - 159 000 tūkst. Lt (gautų su valstybės garantija paskolų sumos, gražintinos akcinėms bendrovėms Vilniaus bankui, Lietuvos taupomajam bankui, bankui "Hermis");

3) įskaityta akcinės bendrovės "Lietuvos energija" nesumokėtų į Lietuvos valstybės biudžetą privalomų įmokų bei delspinigių 72 225 tūkst. Lt suma, kuria sumažinta valstybės skola;

4) įskaityta valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės nesumokėtų į Lietuvos valstybės biudžetą privalomų įmokų bei delspinigių 181 641 tūkst. Lt suma, kuria sumažinta valstybės skola akcinei bendrovei "Lietuvos energija";

5) įskaityta valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės nepervesta į valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo fondo Lietuvos valstybės išdo specialiąją sąskaitą 57 246 tūkst. Lt suma, kuria sumažinta valstybės skola akcinei bendrovei "Lietuvos energija";

6) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. rugsėjo 8 d. nutarimu Nr. 967 "Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. balandžio 10 d. nutarimo Nr. 332 "Dėl valstybės skolos akcinei bendrovei "Lietuvos energija" padengimo" 5 punkto įgyvendinimo" Finansų ministerijai leista iš valstybės vardu gautų paskolų padengti akcinei bendrovei "Lietuvos energija" likusią 79 584 tūkst. Lt valstybės skolą.

Valstybės skola *užsienio valiuta* 1997 metais sumažėjo 1 739 200 tūkst. Lt, iš jų gražinta: valstybės vardu gautų paskolų - 971 200 tūkst. Lt, valstybės garantuotų paskolų - 620 000 tūkst. Lt bei perimtos energetikų skolos pasirašant paskolų perkėlimo sutartis - 148 000 tūkst.Lt.

Mūsų nuomone, nesilaikant nustatytos tvarkos, iš valstybės vidaus skolos nacionaline valiuta registro buvo išbraukta 323 400 tūkst. Lt gyventojų indėliams ir draudimo įmokoms kompensuoti. Skola rejestre buvo apskaitoma vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo 1993 m. gruodžio 15 d. nutarimu Nr. I-338 "Dėl gyventojų santaupų indeksavimo", kuris buvo pripažintas netekusiu galios nuo 1998 metų sausio 1 dienos (Lietuvos Respublikos gyventojų santaupų atkūrimo įstatymas).

Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymo 10 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė, pasibaigus biudžetiniams metams, kartu su Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto įvykdymo apyskaita privalo pateikti Seimui ataskaitą apie valstybės skolą.

Lietuvos Respublikos biudžetinės sandaros įstatymo 1 straipsnis numato, kad biudžetai sudaromi vieneriems metams - nuo sausio 1 dienos iki gruodžio 31 dienos įskaitytinai, tačiau Lietuvos Respublikos Vyriausybės pateiktoje Apyskaitoje duomenys apie valstybės skolą

nurodyti pagal 1998 m. sausio 1 d. būklę ir naudojamas 1998 m. sausio 1 d. oficialus užsienio valiutų kursas.

Apyskaitoje nurodytas 323 400 tūkst. Lt valstybės vidaus išskolinimo sumažėjimas dėl to, kad Lietuvos Respublikos Seimo 1993 m. gruodžio 15 d. nutarimas Nr. I-338 "Dėl gyventojų santaupų indeksavimo" neteko galios nuo 1998 metų sausio 1 d. (šios dienos duomenimis sudaryta Apyskaita), todėl, mūsų nuomone, ši suma negalėjo būti įskaityta į valstybės skolos sumažėjimą 1997 metais. Kaip tik dėl šios priežasties valstybės skola Apyskaitoje sumažinta 323 400 tūkst. Lt.

Duomenys apie valstybės skolos sumažėjimą 1997 metais pateikti 1 lentelėje*.

1 lentelė

Eil. Nr.	Valstybės skolos sumažėjimas	Suma (tūkst.Lt)
1.	Valstybės skola, iš jos:	2 838 600
1.1.	Vidaus skola, iš jos:	1 099 400
1.1.1.	Gyventojų indėlių ir draudimo įmokoms kompensuoti	323 400
1.1.2.	Pripažinta vidaus skola akcinei bendrovei "Lietuvos energija"	776 000
1.2.	Užsienio skola, iš jos:	1 739 200
1.2.1.	Gražinta valstybės vardu gautos paskolos	971 200
1.2.2.	Gražinta valstybės garantuotos paskolos	620 000
1.2.3.	Perimtos energetikų skolos pasirašant paskolų perkėlimo sutartis	148 000

*Vyriausybės ataskaitos duomenys.

1.2.2. Valstybės skolos padidėjimas 1997 metais

Valstybės skola 1997 metais padidėjo 3 787 190 tūkst. Lt, iš jų vidaus skola - 1 070 390 tūkst. Lt, užsienio skola - 2 716 800 tūkst. Lt (Vyriausybės pateikti duomenys).

Valstybės vidaus išskolinimas dėl Vyriausybės vertybinių popierių išleidimo biudžeto deficitui ir kitoms priemonėms finansuoti padidėjo 512 316 tūkst. Lt. Faktinis valstybės biudžeto deficitas 1997 metais buvo 440 258,5 tūkst. Lt.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1997 m. gruodžio 4 d. nutarimu Nr. 1338 "Dėl akcinės bendrovės Lietuvos taupomojo banko naujos emisijos akcijų įsigijimo" nurodė, kad Finansų ministerija akcinės bendrovės Lietuvos taupomojo banko naujos emisijos Nr.B01110006

paprastosioms vadinėms akcijoms apmokėti turi panaudoti Lietuvos Respublikos Vyriausybės obligacijas (emisijos Nr. 61001), kurių nominali vertė - 40,2 mln. Lt. Išleidus minėtas obligacijas, valstybės vidaus skola padidinta 40 200 tūkst. Lt.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1997 m. gegužės 28 d. nutarimu Nr. 522 "Dėl akcinės bendrovės Lietuvos akcinio inovacinio banko prievolių banko kreditoriams įvykdymo ir banko likvidavimo" pavedė Finansų ministerijai išleisti iki 400 mln. Lt nominalios vertės Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinių popierių, kurie būtų naudojami įvykdyti prievolės Lietuvos akcinio inovacinio banko kreditoriams, turintiems valstybės garantijas pagal Lietuvos Respublikos akcinės bendrovės Lietuvos akcinio inovacinio banko prievolių įvykdymo banko kreditoriams bei jo turto perėmimo įstatymą.

Finansų ministerijai išleidus Vyriausybės vertybinių popierių emisijas Nr.60501 ir Nr.61002, valstybės vidaus skola padidėjo 307 569 tūkst. Lt.

Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės suteiktų garantijų valstybės vidaus skola 1997 metais padidėjo 210 305 tūkst. Lt.

Valstybės užsienio skola, Vyriausybės duomenimis, 1997 metais padidėjo 2 716 800 tūkst. Lt. Lietuvos Respublika 1997 metais paėmė užsienio paskolų valstybės vardu 1 574 100 tūkst. Lt ir suteikė valstybės garantijas 994 700 tūkst. litų, be to, buvo perimtos 148 000 tūkst. Lt energetikų skolos pasirašant skolos perkėlimo sutartis.

Duomenys apie valstybės skolos padidėjimą 1997 metais pateikti 2 lentelėje* .

2 lentelė

Eil. Nr.	Valstybės skolos padidėjimas	Suma (tūkst.Lt)
1.	Valstybės skola, iš jos:	3 787 190
1.1.	Vidaus skola, iš jos:	1 070 390
1.1.1.	Vyriausybės vertybinių popierių išleidimas biudžeto deficitui ir kitoms priemonėms finansuoti	512 316
1.1.2.	Akcinės bendrovės Lietuvos taupomojo banko naujos emisijos akcijų įsigijimas	40 200
1.1.3.	Akcinės bendrovės Lietuvos akcinio inovacinio banko prievolių	

	banko kreditoriams įvykdymas ir banko likvidavimas	307 569
1.1.4.	Lietuvos Respublikos Vyriausybės suteiktos garantijos	210 305
1.2.	Užsienio skola, iš jos:	2 716 800
1.2.1.	Paimta užsienio paskolų valstybės vardu	1 574 100
1.2.2.	Suteiktos valstybės garantijos užsienio kreditoriams	994 700
1.2.3.	Perimtos energetikų skolos pasirašant skolos perkėlimo sutartis	148 000

*Vyriausybės ataskaitos duomenys.

2. Valstybės skolos registrų tvarkymo vertinimas

Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymo 3 straipsnio 3 dalis numato, kad valdant valstybės skolą, Lietuvos Respublikos Vyriausybei atstovauja Finansų ministerija, o 5 dalis nustato, kad Finansų ministerija privalo tvarkyti valstybės skolos apskaitą, registruoti visas vidaus ir užsienio paskolas, valstybės garantijas.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1998 m. sausio 21 d. nutarimu Nr.76 "Dėl valstybės vardu ir su valstybės garantija gaunamų paskolų registrų ir jų sudarymo tvarkos" patvirtino Valstybės vardu ir su valstybės garantija gaunamų paskolų registrų sudarymo tvarką, kurioje, be kita ko, numatyta, kad valstybės vardu ir su valstybės garantija gaunamų vidaus ir užsienio paskolų registrų sistemą sudaro:

- 1) valstybės vardu gaunamų užsienio paskolų registras;
- 2) užsienio paskolų su valstybės garantija registras;
- 3) vidaus paskolų su valstybės garantija registras;

4) Lietuvos Respublikos Vyriausybės vertybinių popierių emisijų (vidaus paskolų) registras.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. sausio 21 d. nutarimu Nr.76 patvirtintoje Valstybės vardu ir su valstybės garantija gaunamų paskolų registrų sudarymo tvarkoje nenumatyti valstybės vardu gautų ir perskolintų Lietuvos ūkio subjektams paskolų ir valstybės vardu gautų vidaus paskolų bei užsienio paskolų, gautų valstybės biudžeto deficitui dengti, registrai. Nesant tokių registrų sudarymo tvarkos, mūsų nuomone, negalima įvertinti realios valstybės skolos būklės.

Vyriausybės parengtoje ir Seimui pateiktoje Apyskaitoje duomenys apie valstybės skolą teikiami nesilaikant Valstybės skolos įstatymo reikalavimų ir, iš dalies, nesiremiant 1997 m. gruodžio 31 d. būklės Finansų ministerijoje vedamais registrais. Todėl mes, vadovaudamiesi Valstybės skolos įstatymu, 1998 08 18 raštu Nr.120-10-2019 papildomai paprašėme Finansų ministerijos pateikti išsamesnius duomenis.

Finansų ministerija *nepateikė prašytų duomenų*: apie valstybės skolą pagal valstybės skolinimosi tikslus, nustatytus Valstybės skolos įstatyme; apie ministerijos taikytas sankcijas įmonėms, pažeidusioms Valstybės skolos įstatymą; apie įmones, kurios pateikė Finansų ministerijai nepriklausomo audito išvadas dėl 1997 metų finansinės atskaitomybės; apie valstybės vardu gautų ar valstybės garantuotų paskolų grupavimą pagal 1997 m. gruodžio 31 d. būklės paskolų grąžinimo rizikos įvertinimą.

Finansų ministerija, 1998 08 28 raštu Nr.04-18/4931 pateikdama kai kuriuos prašomus duomenis, nenurodė priežasties, dėl kurios nepateikė visų duomenų.

2.1. Valstybės vardu gautų užsienio paskolų registras

Turime tokias tris pastabas dėl valstybės vardu gautų užsienio paskolų registro:

1. Vyriausybės parengtoje ir Seimui pateiktoje Apyskaitoje atskirai nenurodyta **valstybės vardu gautų** ir iki 1997 12 31 **negrąžintų užsienio paskolų suma**.

Finansų ministerijos 1998 08 28 raštu Nr.04-18/4931 papildomai pateiktoje informacijoje pranešta, jog Lietuvos Respublikos užsienio paskolų registre, 1998 01 01 duomenimis (atskiras valstybės vardu gautų užsienio paskolų registras nepateiktas), įregistruotos 48 paskolos, kurios sudaro 1 364 409.3 tūkst. JAV dolerių, ir iš kurių 343 548.4 tūkst. JAV dolerių jau grąžinta. Negrąžintų užsienio paskolų, gautų valstybės vardu, buvo 1 020 861.0 tūkst. JAV dolerių (4 083 444 tūkst. Lt) (1 priedas).

2. Lietuvos Respublikos užsienio valiutos Lietuvos Respublikoje įstatymo 6 straipsnis "Lito kursas tvarkant apskaitą" numato, kad visos įmonės, įstaigos, organizacijos, bankai ir kredito unijos privalo tvarkyti apskaitą pagal oficialų lito kursą ir Lietuvos banko skelbiamą lito ir užsienio valiutos santykį. Tačiau nei Finansų ministerijos tvarkomame Lietuvos Respublikos užsienio paskolų registre, nei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. sausio 21 d. nutarimu Nr.76 "Dėl valstybės vardu ir su valstybės garantija gaunamų paskolų registru ir jų sudarymo tvarkos" patvirtintame valstybės vardu gaunamų užsienio paskolų registre nenumatyta užsienio paskolų apskaitą tvarkyti Lietuvos Respublikos nacionaline valiuta.

3. Finansų ministerijos tvarkomame Lietuvos Respublikos užsienio paskolų registre 1998 01 01 yra įtrauktos paskolos, paimtos valstybės biudžeto deficitui dengti: išleisti Vyriausybės vertybiniai popieriai ("JP Morgan") už 200 000 tūkst. JAV dolerių (800 000 tūkst. Lt) ir 75 000 tūkst. JAV dolerių (300 000 tūkst. Lt) - sindikuota paskola ("JP Morgan Securities Ltd."). Mūsų nuomone, šios paskolos turėtų būti apskaitomos ne Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. sausio 21 d. nutarimu Nr.76 patvirtintame valstybės vardu gaunamų užsienio paskolų registre, o atskirame Vyriausybės užsienio vertybinių popierių ir užsienio paskolų, gaunamų valstybės vardu valstybės biudžeto deficitui dengti, registre, nes šių paskolų ėmimo tvarka Valstybės skolos įstatyme reglamentuojama atskirai nuo valstybės vardu gaunamų užsienio paskolų kitiems tikslams ėmimo tvarkos.

2.2. Užsienio paskolų su valstybės garantija registras

Turime tokiais tris pastabas dėl užsienio paskolų su valstybės garantija registro:

1. Vyriausybės parengtoje ir Seimui pateiktoje Apyskaitoje atskirai nenurodyta **valstybės garantuotų** ir iki 1997 12 31 **negražintų užsienio paskolų suma**.

Finansų ministerijos 1998 08 28 raštu Nr.04-18/4931 papildomai pateiktoje informacijoje paaiškinta, jog garantinių sutarčių rejestre (atskiras užsienio paskolų su valstybės garantija registras nepateiktas) pagal 1998 01 01 būklę įregistruotos 186 paskolos bendrai 750 150 tūkst. JAV dolerių sumai, iš kurios faktiškai paimta 650 850 tūkst. JAV dolerių bei 269 880 tūkst. JAV dolerių gražinta. Bendras ūkio subjektų, už kurių įsipareigojimus garantavo valstybė, įsiskolinimas 1998 01 01 buvo 380 970 tūkst. JAV dolerių (1 523 880 tūkst. Lt) (1 priedas), o aiškinamajame rašte prie Apyskaitos tik nurodyta, kad 1997 metais su valstybės garantija paimta paskolų užsienio valiuta (užsienio paskola) buvo 994 700 tūkst. Lt.

2. Nei 1997 metais Finansų ministerijos pildytame garantinių sutarčių rejestre, nei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. sausio 21 d. nutarimu Nr.76 "Dėl valstybės vardu ir

su valstybės garantija gaunamų paskolų registrų ir jų sudarymo tvarkos" patvirtintame užsienio paskolų su valstybės garantija registre nenumatyta įsiskolinimo apskaita Lietuvos nacionaline valiuta.

3. Garantinių sutarčių rejestre 1998 01 01 įtraukta 30.0 mln. CHF, arba 20.64 mln. JAV dolerių, paskola (registracijos Nr.1001), suteikta akcinei bendrovei "Inkaras", garantuojant Šveicarijos bankui "Overland Holding Trust Bank". Nepadengta paskolos dalis 1998 01 01 sudarė 5 910 tūkst. JAV dolerių (23 640 tūkst. Lt).

Atlikę tikrinimą nustatėme, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1991 m. vasario 13 d. nutarimu Nr.67 "Dėl vienkartinių medicininių švirkštų, adatų ir intraveninių sistemų gamybos organizavimo Lietuvoje" patvirtino Lietuvos Respublikos Vyriausybės garantijas, duotas 1990 m. kovo 5 d. Lugano bankui "Overland Trust Bank", dėl Italijos Respublikos Vyriausybės kredito (30 mln. šveicariškų frankų) panaudojimo pagal 1989 m. birželio 23 d. sutartį vienkartiniais medicininiams švirkštams ir infuziniams tirpalams įsigyti, cechui rekonstruoti ir gamybai jame organizuoti kartu su firma "P. H. Engineering". Nutarime dėl garantijų patvirtinimo nėra įvardinta, kad garantija suteikiama būtent už akcinę bendrovę "Inkaras" ar už kokį kitą konkretų ūkio subjektą. Akcinė bendrovė "Inkaras" jokių sutartinių įsipareigojimų minėtam bankui "Overland Trust Bank" ar Finansų ministerijai dėl šios paskolos nėra pasirašiusi, be to, dalis paskolos panaudota ne vienkartinių medicininių švirkštų, adatų ar intraveninių sistemų gamybai organizuoti, o kardiologinei klinikai Kaune statyti.

Mūsų nuomone, ši paskola turėtų būti apskaitoma kaip paskola, gauta valstybės vardu. Valstybės kontrolė apie šią padėtį informavo Finansų ministeriją ir siūlė spręsti paskolos savininko klausimą.

2.3. Vidaus paskolų su valstybės garantija registras

Vyriausybės parengtoje ir Seimui pateiktoje Apyskaitoje nurodyta, kad Lietuvos bankams su valstybės garantija išduotų ir iki 1998 01 01 negrąžintų paskolų suma sudaro 274 040 tūkst. Lt.

Finansų ministerijos 1998 08 28 raštu Nr.04-18/4931 pateiktame vidaus paskolų su valstybės garantija registre pagal 1998 01 01 būklę (1997 12 31 dienos duomenų nepateikta) įregistruotos 32 suteiktos garantijos už 275 232 tūkst. Lt, iš kurių negrąžinta 274 040 tūkst. Lt (1 priedas).

2.4. Lietuvos Respublikos vardu pasirašytų užsienio paskolų ir

perskolintų Lietuvos Respublikos ūkio subjektams registras

Turime tokias pastabas dėl Lietuvos Respublikos vardu pasirašytų užsienio paskolų ir perskolintų Lietuvos Respublikos ūkio subjektams registro:

1. Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymo 3 straipsnio 13 dalis numato, kad valstybės vardu gautas užsienio arba vidaus paskolas Lietuvos Respublikos Vyriausybė turi teisę perskolinti Lietuvos Respublikos juridiniams ar fiziniams asmenims arba įmonėms, neturinčioms juridinio asmens teisių, jeigu nėra kitaip numatyta paskolų sutartyse.

Vyriausybės parengtoje ir Seimui pateiktoje Apyskaitoje nėra duomenų apie valstybės vardu gautas užsienio paskolas ir perpaskolintas Lietuvos Respublikos ūkio subjektams.

Finansų ministerijos 1998 08 28 raštu Nr.04-18/4931 pateiktame Lietuvos Respublikos vardu pasirašytų užsienio paskolų rejestre pagal atskiras įmones 1998 01 01 (1997 12 31 dienos duomenų nepateikta) įregistruoti 180 ūkio subjektų įsiskolinimai už valstybės vardu pasirašytas užsienio paskolas ir perskolintas jiems. Bendras šių ūkio subjektų įsiskolinimas 1998 01 01 sudaro 506 627.4 tūkst. JAV dolerių (2 026 509,6 tūkst. Lt). Bendra valstybės vardu paimtų ir iki 1998 01 01 negražintų paskolų suma sudaro 1 020 861 tūkst. JAV dolerių (4 083 444 tūkst. Lt). Valstybė yra pasiskolinusi iš užsienio ir, neperskolinusi ūkio subjektams, tiesiogiai prisiėmusi 514 233.6 tūkst. JAV dolerių (2 056 934.4 tūkst. Lt) užsienio skolos pagal 1998 01 01 būklę (1 priedas).

2. Atkreipiame dėmesį į tai, kad nuo 1996 m. rugsėjo 14 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymui, Lietuvos Respublikos Vyriausybė neperžiūrėjo savo nutarimų, kuriais ministerijoms buvo pavesta spręsti dėl jau pasirašytų užsienio paskolų skyrimo ūkio subjektams.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1996 m. sausio 8 d. nutarimu Nr.45 "Dėl lėšų už parduotus sojų rupinius, gaunamus iš JAV 1996 metais, naudojimo tvarkos patvirtinimo" nustatė, kad Finansų ministerija Žemės ūkio ministerijos teikimu sudaro su paskolos gavėju sutartį, kurioje numatomos paskolos suteikimo, naudojimo ir gražinimo sąlygos, palūkanų, kitų įmokų mokėjimo tvarka bei laikas, o Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymo 3 straipsnio 13 dalis numato, kad tik Lietuvos Respublikos Vyriausybė turi teisę perskolinti valstybės vardu gautas užsienio arba vidaus paskolas. Tačiau Finansų ministerija, po 1996 m. rugsėjo 14 d., be atskiro Lietuvos Respublikos Vyriausybės sprendimo pasirašė dar 27 paskolų sutartis su įmonėmis dėl 8 428.4 tūkst. JAV dolerių (33 713.5 tūkst. Lt), kurios, mūsų nuomone, be tinkamo juridinio pagrindo (turi būti Vyriausybės sprendimas, o yra tik Finansų ministerijos pasirašytos

sutartys) įregistruotos Lietuvos Respublikos vardu pasirašytų užsienio paskolų rejestre iki 1998 01 01 pagal atskiras įmones.

3. Į Lietuvos Respublikos vardu pasirašytų užsienio paskolų rejestrą pagal atskiras įmones 1998 01 01 du kartus įrašyta akcinė bendrovė "Tauragės grūdai", o jai pagal 1996 10 23 sutartį Nr.183-Ž suteikta 114 173 JAV dolerių (456 692 Lt) paskola apskaityta 2 kartus. Šia suma nepagrįstai rejestre padidintas akcinės bendrovės "Tauragės grūdai" įsiskolinimas valstybei, o tuo pačiu ir perpaskolintų paskolų suma.

2.5. Išvada dėl valstybės skolos registru

Vyriausybė pateikė Seimui Apyskaitą be valstybės skolos registru.

Mums paprašius Finansų ministerija 1998 08 28 raštu Nr.04-18/493 pateikė valstybės skolos registrus. Šie registrai, kaip nurodyta šios Išvados 2.1-2.5 skyriuose, teikia neišsamią informaciją, taip pat nevisiškai atitinka Lietuvos Respublikos valstybės skolos ir Valstybės biudžeto 1997 metų įstatymais nustatytų skolinimosi tikslų ir būdų.

1997 metais dar nebuvo galiojančių valstybės skolos registru tvarkymo taisyklių, todėl sudarant registrus atsirado neapibrėžtumų, turinčių įtakos Ataskaitos duomenims (pavyzdžiui, kurios dienos duomenimis rengti ataskaitą - gruodžio 31 d. ar sausio 1 d.; tikrinant registruose rasta klaidų).

Paminėti trūkumai neleidžia mums su pagrįstu įsitikinimu tvirtinti, jog visi valstybės skolos registruose pateikti duomenys yra tikslūs ir teisingai rodo valstybės skolos 1997 m. gruodžio 31 d. būklę.

3. Užsienio paskolų, gautų 1997 metais valstybės vardu ar su valstybės garantija, limito laikymasis

Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymo 3 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodyta, kad:

- sprendimą dėl užsienio ir vidaus paskolų arba paskolų su valstybės garantija vidaus ar užsienio kreditoriams metinių limitų Lietuvos Respublikos Vyriausybės siūlymu priima Seimas, tvirtindamas metinį Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą arba priimdamas kitus įstatymus;
- vidaus ir užsienio paskolas Lietuvos Respublikos vardu ima bei valstybės garantijas paskoloms teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybė, laikydamosi Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytų limitų.

Lietuvos Respublikos 1997 metų valstybės biudžeto ir atskaitymų į savivaldybių biudžetus normatyvų bei dotacijų įstatymo 12 straipsnis "Užsienio paskolų limitas" nustatė, kad užsienio paskolų ir paskolų su valstybės garantija, gaunamų 1997 metais, limitas - 2 472 000 tūkst. Lt.

Lietuvos Respublikos valstybės skolos akcinei bendrovei "Lietuvos energija" pripažinimo ir padengimo įstatymo (1996 m. gruodžio 19 d. Nr. VIII-47) 3 straipsnis nurodo, kad valstybės skola (iki 776 mln. Lt) dengiama Vyriausybės nustatyta tvarka ir per nustatytą laikotarpį, išleidžiant Vyriausybės vertybinius popierius arba kitais įstatymų numatytais būdais.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė Apyskaitos paaiškinamajame rašte nurodo, kad 1997 metais paimta 2 716 800 tūkst. Lt paskolų užsienio valiuta, iš jų valstybės vardu - 1 574 100 tūkst. Lt, su valstybės garantija - 994 700 tūkst. Lt ir perimtos energetikų skolos pasirašant skolos perkėlimo sutartis sudaro 148 000 tūkst. Lt.

Kadangi užsienio skolos limitai nustatyti Lietuvos Respublikos 1997 metų valstybės biudžeto ir atskaitymų į savivaldybių biudžetus normatyvų bei dotacijų įstatymu ir Lietuvos Respublikos valstybės skolos akcinei bendrovei "Lietuvos energija" pripažinimo ir padengimo

įstatymu, kuriame nenurodytas konkretus užsienio paskolų limitas, mes negalime pareikšti nuomonės apie užsienio paskolų limito laikymąsi.

4. Valstybės skolos valdymo būklės įvertinimas

Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymo 3 straipsnio 5 dalyje numatyta, kad Finansų ministerija privalo:

- 1) tvarkyti valstybės skolos apskaitą;
- 2) registruoti visas vidaus ir užsienio paskolas, valstybės garantijas;
- 3) saugoti visų paskolų sutarčių ir visų valstybės garantijų originalius dokumentus;
- 4) apibendrinti ir planuoti paskolų poreikį, rengti skolinimosi programų projektus;
- 5) kontroliuoti paskolų išdavimą, grąžinimą, naudojimą ir kitų finansinių įsipareigojimų, susijusių su paskolomis, vykdymą.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos banko valdybos 1993 m. birželio 24 d. nutarimo Nr.471 "Dėl užsienio paskolų ir finansinės paramos, gaunamos iš užsienio valstybių bei tarptautinių finansinių organizacijų" 3.1 punktu buvo pavesta Finansų ministerijai administruoti užsienio paskolas sudarant su paskolų gavėjais sutartis dėl suteikimo, naudojimo ir grąžinimo sąlygų, palūkanų ir kitų įmokų mokėjimo tvarkos bei terminų. Analogiškas pavedimas duotas Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos banko valdybos 1997 m. spalio 30 d. nutarimo Nr.1200/8 "Dėl valstybės vardu ir su valstybės garantija gaunamų užsienio paskolų" (pakeitusio minėtą Vyriausybės nutarimą Nr.471) 4.2 punkte.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė nėra paskyrusi institucijos, atsakingos už valstybės skolos ataskaitos rengimą Seimui.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 8 d. nutarime Nr.1088 "Dėl Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nuostatų patvirtinimo", tarp svarbiausių ministerijos uždavinių, nenumatyta, kad ministerija rengia valstybės skolos ataskaitą, o tarp ministerijos teisių nenumatyta teisė gauti iš ministerijų, Vyriausybės įstaigų, apskričių viršininkų administracijų, įmonių, įstaigų bei organizacijų medžiagą, kurios reikia valstybės skolai administruoti. Apie tai Valstybės kontrolė informavo Vyriausybę.

4.1. Valstybės skolos įvertinimo pagal 1996 12 31 būklę rezultatai ir panaudotos priemonės

4.1.1. Valstybės kontrolės tikrinimų rezultatai ir panaudotos priemonės

Valstybės kontrolė tikrino valstybės skolą pagal 1996 12 31 būklę ir pateikė Lietuvos Respublikos Seimo Biudžeto ir finansų komitetui, Lietuvos Respublikos Vyriausybei, Finansų ministerijai ir Valstybinei užsienio paskolų komisijai 1997 03 25 ataskaitą Nr.27 "Valstybės užsienio paskolos panaudojimo ir grąžinimo tikrinimo rezultatai". Šioje ataskaitoje pateiktos tokios išvados ir siūlymai dėl valstybės skolos administravimo ir apskaitos gerinimo:

- Lietuvos Respublikos Seimas 1996 08 22 priėmė Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymą, tačiau nebuvo priimti poįstatyminiai teisės aktai, numatyti šio įstatymo 5, 6 ir 7 straipsniuose. Padėtis ištaisyta - **Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir Lietuvos banko valdyba priėmė 1997 m. spalio 30 d. nutarimą Nr.1200/8 "Dėl valstybės vardu ir su valstybės garantija gaunamų užsienio paskolų"**;

- nenumatyta valstybės garantijų paskoloms gauti skaidymo ir suteikimo etapais (dalimis) tvarka - **ši tvarka nenustatyta iki šiol**;

- skiriant paskolas, nebuvo reikalaujama nepriklausomo audito išvadų dėl finansinės atskaitomybės. Padėtis ištaisyta - **skiriant paskolas 1997 metais buvo pateikiamos nepriklausomo audito išvados**;

- nustatyti atvejai, kai paskolos buvo išduodamos nuostolingai dirbančioms įmonėms - **1997 metais toks atvejis buvo vienas: akcinei bendrovei "Oruva" Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1997 m. spalio 13 d. nutarimu Nr. 1130 "Dėl paskolos akcinei bendrovei "Oruva" valstybės garantijos" suteikė valstybės garantiją imamai 7.5 mln. JAV dolerių paskolai iš Latvijos banko "Parekss Banka" 5 metams už ne didesnę kaip 7,95 procento metinę palūkanų normą, kuri bus panaudota dyzelinių variklių gamybos apyvartinėms lėšoms įsigyti. Ši paskola suteikta siekiant užbaigti investicinio projekto įgyvendinimą**;

- sparčiai daugėja valstybės skolos aptarnavimo išlaidų, taip pat nuostolių ("blogų paskolų portfelis"). Finansų ministerija nepasinaudoja visais įstatymų suteiktais įgaliojimais stiprinti šalies ūkio subjektų, gavusių paskolas su valstybės garantijomis, veiklos priežiūrą, taip pat taikyti įstatyme numatytas sankcijas. **Valstybės kontrolei 1998 08 18 raštu Nr. 120-10-2019**

paprašius Finansų ministeriją pateikti informaciją apie ministerijos pritaikytas sankcijas, ministerija tokių duomenų nepateikė. Finansų ministerijoje iki šiol nėra atskiro padalinio, vykdančio valstybės skolininkų ir skolininkų, už kurių įsipareigojimus garantavo valstybė, finansinės būklės analizę ir paskolų išdavimo, gražinimo bei naudojimo kontrolę;

- buvo siūlyta papildyti Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymą nuostata, kad Valstybės kontrolė įvertina Lietuvos Respublikos Vyriausybės parengtą ataskaitą apie valstybės skolą ir kartu su išvada dėl metinės biudžeto vykdymo apyskaitos teikia Seimui išvadą apie valstybės skolą. Tai padaryta **Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymo 2, 3, 7-1, 9, 10 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymu (1997 m. lapkričio 11 d. Nr.VIII-501);**

- siūlyta nustatyti valstybės skolinių įsipareigojimų (pripažinimo) įteisinimo reglamentą, tačiau **siūlymas neįgyvendintas;**

- siūlyta numatyti atvejus, kai skolininkas arba skolininkas, už kurio įsipareigojimų įvykdymą garantuoja valstybė, nuosavybės teisę į už paskolą įgytą turtą įgyja tik visiškai atsiskaitęs su kreditoriumi (finansinis lizingas), tačiau **siūlymas neįgyvendintas.**

Atlikę 1994 - 1996 metų valstybės skolos aptarnavimui skirtų asignavimų panaudojimo tikrinimą, 1997 m. lapkričio 27 d. priėmė sprendimą Nr.204 "Dėl 1994 - 1996 metų valstybės skolos aptarnavimui skirtų asignavimų panaudojimo ir užsienio paskolų, gaunamų Lietuvos Respublikos valstybės vardu, bei užsienio paskolų, imamų su Lietuvos Respublikos Vyriausybės garantija, apskaitos ir panaudojimo kontrolės tikrinimo Lietuvos Respublikos finansų ministerijoje rezultatų", kuriuo ministerija buvo įpareigota patvirtinti Tarptautinio departamento ir jo skyrių bei Iždo departamento Skolos ir fondų valdymo skyriaus nuostatus, tačiau **Finansų ministerijos Tarptautinio departamento ir jo skyrių nuostatai iki 1998 metų rugsėjo 1 d. nebuvo patvirtinti.**

4.1.2. Valstybės skolų ir skolinių įsipareigojimų, valstybės vardu gautų paskolų ir suteiktų paskolų garantijų, taip pat valstybės paramos fondų ar biudžeto kreditinių išteklių nepriklausomo audito rezultatai

Lietuvos Respublikos Seimas 1996 m. gruodžio 3 d. nutarimu Nr.VIII-18 "Dėl valstybės skolinių įsipareigojimų ir finansinių išteklių naudojimo nepriklausomo audito" numatė atlikti valstybės skolų ir skolinių įsipareigojimų, valstybės vardu gautų paskolų ir suteiktų paskolų garantijų, taip pat valstybės paramos fondų ar biudžeto kreditinių išteklių nepriklausomą auditą pagal 1996 m. gruodžio 1 d. duomenis ir įpareigojo Finansų ministeriją paskelbti nepriklausomo audito konkursą bei parinkti audito organizaciją auditui atlikti.

Lietuvos Respublikos finansų ministras A.Šemeta 1997 04 23 įsakymu Nr.52 "Dėl darbo grupės sudarymo" sudarė darbo grupę, kuriai pavedė parengti valstybės skolų ir skolinių įsipareigojimų, valstybės vardu gautų paskolų ir suteiktų paskolų garantijų, taip pat valstybės paramos fondų arba biudžeto kreditinių išteklių bendrą registrą bei nustatyti konkurso sąlygas dėl nepriklausomo audito organizacijos parinkimo.

Darbo užduotyje auditoriui numatyta, kad auditorius patikrins darbo grupės parengtus skolinių įsipareigojimų ir finansinių išteklių registrus 1997 m. sausio 1 d., **o ne 1996 m. gruodžio 1 d. duomenimis, kaip buvo numatęs Seimas**, ir patvirtins juos savo parašais.

Sutartyje "Dėl 1997 m. sausio 1 d. skolinių įsipareigojimų ir Finansinių išteklių registrų patikrinimo", pasirašytoje 1997 m. rugsėjo 29 d. tarp uždarnosios akcinės bendrovės "Arthur Andersen" ir Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, nurodyta, kad "Arthur Andersen" atliks Lietuvos Respublikos finansų ministerijos skolinių įsipareigojimų ir finansinių išteklių registrų auditą pagal 1997 m. sausio 1 d. būklę. Sutartyje numatyta, kad pagrindinė atliekama šio darbo metu procedūra bus likučių patvirtinimo laiškų siuntimas, atsakymų gavimas, skirtumų aiškinimasis bei negautų atsakymų alternatyvus tikrinimas.

Uždarnosios akcinės bendrovės "Arthur Andersen" 1997 m. gruodžio 31 d. ataskaitoje, pateiktoje Lietuvos Respublikos finansų ministrui A.Šemetai, nurodyta, kad nepriklausomas auditorius apsiribojo tik likučių patvirtinimo laiškų siuntimu, atsakymų gavimu ir skirtumų išsiaiškinimu. Alternatyvių negautų atsakymų tikrinimų duomenys nepriklausomo auditoriaus ataskaitoje nepateikti.

Nors Lietuvos Respublikos Seimas 1996 m. gruodžio 3 d. nutarimu "Dėl valstybės skolinių įsipareigojimų ir finansinių išteklių naudojimo nepriklausomo audito" prašė **atlikti auditą ir pareikšti nuomonę dėl valstybės skolų ir skolinių įsipareigojimų**, tačiau minėtoje auditoriaus ataskaitoje yra nurodyta:

"Mūsų užduotis nebuvo pilno audito, kurio paskirtis būtų pareikšti nuomonę apie valstybės įsipareigojimus ir registrus ar jų atskirus elementus, sąskaitas ar sumas, atlikimas. Todėl mes nepareikšėme tokios nuomonės. Jeigu mes būtume atlikę kokias nors papildomas procedūras, galbūt būtume jums pranešę".

Pažymėtina, jog darbo grupė patikslino audito užduotį nurodydama, kad **būtų vertinami skolinių įsipareigojimų ir finansinių išteklių registrai**. Tačiau nepriklausomas auditorius nedavė išsamaus atsakymo į Lietuvos Respublikos Seimo nutarime suformuluotą klausimą. Finansų ministerija už atliktą auditą audito įmonei "Arthur Andersen" sumokėjo 120 000 Lt valstybės biudžeto lėšų.

Uždaroji akcinė bendrovė "Arthur Andersen" 1997 m. gruodžio 31 d. laiške, adresuotame Lietuvos Respublikos finansų ministrui A. Šemetai, nurodė audito metu pastebėtas tokias valstybės skolos valdymo problemas:

- ne visi valstybės skolos registru likučiai yra reguliariai derinami su likučių turėtojais, todėl atsiranda rizika, kad atsiras klaidų ir netikslumų valstybės skolos registruose;
- Finansų ministerija neturi nustatytų specialių ūkio subjektų, kuriems buvo perskolintos valstybės vardu gautos paskolos arba suteiktos valstybės vardu garantijos, finansinės būklės vertinimo procedūrų, todėl atsiranda rizika, kad gali būti per vėlu išsiaiškinti ūkio subjektus, turinčius finansinių problemų;
- valstybės išteklių registru tvarkyti ir kontroliuoti nėra sudarytų rašytinių procedūrų, todėl atsiranda rizika, kad skirtingi darbuotojai gali skirtingai suprasti ir traktuoti tą patį klausimą ar užduotį;
- iki 1997 metų vidurio pasirašytose paskolų sutartyse nebuvo sąlygos dėl užstato; užstatų už paskolas nebuvimas didina riziką, jog ministerija gali neatgauti suteiktų paskolų;
- valstybės skolos ir išteklių registrams tvarkyti Finansų ministerijoje yra naudojama programinė įranga, kuri nepritaikyta valstybės registrams tvarkyti ir nėra integruota visoje ministerijoje, todėl norint užtikrinti duomenų vientisumą, tikslumą ir išbaigtumą, reikalingos didelės darbo sąnaudos.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1998 m. birželio 10 d. posėdyje (protokolas Nr.24) 4 klausimu "Dėl valstybės skolos inventorizavimo" atsižvelgė į uždarosios akcinės bendrovės "Arthur Andersen" atlikto nepriklausomo valstybės skolinių įsipareigojimų ir finansinių išteklių audito rezultatus ir pavedė Finansų ministerijai įgyvendinti nepriklausomo auditoriaus pasiūlymus.

Vykdydamas Vyriausybės pavedimą, finansų ministras 1998 m. liepos 23 įsakymu Nr.177a patvirtino Priemonių planą "Arthur Andersen" audito kompanijos pasiūlymams, pateiktiems po valstybės skolinių ir finansinių išteklių audito, įgyvendinti, kuriame numatė:

- kiekvienų metų pirmą ketvirtį reguliariai derinti skolų likučius su kreditoriais;
- 1998 metų IV ketvirtyje parengti paskolų grupavimo tvarką, pagal kurią būtų įvertinami galimi nuostoliai ir apskaičiuojami specialieji atidėjimai dėl skolininkų nevykdomų finansinių įsipareigojimų;
- per 1998 metų IV ketv. - 1999 metų I ketv. įdiegti specializuotą valstybės skolos valdymo programą ir susieti ją su valstybės išd. valdymo programa;

- per 1998 metų IV ketv. - 1999 metų I ketv. parengti laikinai laisvų lėšų investavimo tvarka.

Finansų ministerijos parengtoje programoje nenumatytos priemonės, būtinos ministerijai siekiant nustatyti rašytines procedūras dėl valstybės išteklių registro tvarkymo ir dėl anksčiau suteiktų be užstatų paskolų susigrąžinimo rizikai sumažinti, taip pat nenumatyta, kad likučių derinimas būtinas ir su valstybės skolininkais, ir su skolininkais, už kurių įsipareigojimus garantavo valstybė.

4.2. Finansų ministerijos ir jos struktūrinių padalinių darbas valdant valstybės skolą

Dėl valstybės skolos valdymo darbo turime tokias pastabas:

1. Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Tarptautinio departamento ir jo skyrių bei Iždo departamento Skolos ir fondų valdymo skyrius neturi patvirtintų darbo nuostatų. Nenumatyta atsakomybė už atskirų, susijusių su valstybės skolos valdymu ir aptarnavimu, funkcijų vykdymą.

Valstybės kontrolė 1997 metų lapkričio 27 d. sprendimu Nr.204 "Dėl 1994 - 1996 m. valstybės skolos aptarnavimui skirtų asignavimų panaudojimo ir užsienio paskolų, gaunamų Lietuvos valstybės vardu, bei užsienio paskolų, imamų su Lietuvos Respublikos Vyriausybės garantija, apskaitos ir panaudojimo kontrolės tikrinimo Lietuvos Respublikos finansų ministerijoje rezultatų" įpareigojo finansų ministrą A.Šemetą patvirtinti Tarptautinio departamento ir jo skyrių bei Iždo departamento Skolos ir fondų valdymo skyriaus nuostatus ir per vieną mėnesį informuoti Valstybės kontrolę. Finansų ministerija 1998 07 14 raštu Nr.04-11/4004 kreipėsi į Valstybės kontrolę prašydama atidėti 1997 metų lapkričio 27 d. sprendimo Nr.204 įpareigojimo patvirtinti departamentų ir jų skyrių nuostatus įvykdymo terminą iki 1998 m. gruodžio 1 d. motyvuodami tuo, kad Finansų ministerija rengia struktūros pakeitimus, ir Tarptautinis departamentas bei Iždo departamento Skolos ir fondų valdymo skyrius turėtų būti reorganizuoti į atskirus departamentus.

2. Finansų ministerijos Tarptautiniame departamente 1998 metais labai padažnėjo darbuotojų kaita (per 1998 m. septynis mėnesius pasikeitė 21,4 % visų departamento darbuotojų). Atsirado rizika, kad nauji darbuotojai gali skirtingai suprasti ir traktuoti tą patį klausimą ar užduotį, dėl to galimi esminiai nuostoliai, už kurių susidarymą nebus atsakingų asmenų. Tai patvirtina ir toks faktas, kad kai Finansų ministerijos Tarptautinis departamentas, žinodamas, kad akcinė bendrovė "Inkaras" neturi jokių turtinių įsipareigojimų nei užsienio

kreditoriams (firmai "Overland Trust Holding"), nei Finansų ministerijai dėl Lietuvos Respublikos 1990 metais priimtų skolinių išsipareigojimų už 1989 metais gautą 30 mln. šveicariškų frankų paskolą medicininei technikai įsigyti, laiku neužtikrino paskolos dalies gražinimo 1997 metais, ir dėl šios priežasties iš valstybės biudžeto lėšų teko *sumokėti 10 472.24 Lt delspinigių*.

3. Audito įmonė "Arthur Andersen" 1997 m. gruodžio 31 d. rašte, adresuotame Finansų ministrui A.Šemetai, pateiktose pastabose apie valstybės skolos ir išteklių registrų tyrimą Finansų ministerijoje taip pat atkreipė dėmesį į nuostatų ir valstybės skolos valdymo rašytinių instrukcijų nebuvimą.

4.3. Valstybės skolos administravimo kompiuterinė sistema

Pagal Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės ir Norvegijos Karalystės generalinio auditoriaus įstaigos vykdomą bendrą projektą buvo vertinamos galimybės atlikti Finansų ministerijoje valstybės skolos valdymo tikrinimus naudojant kompiuterines programas ir įrangą, taip pat įvertinti valstybės skolos valdymo kompiuterizacijos lygį.

Tyrimo metu nustatyta, kad Lietuvos Respublikos finansų ministerijoje nėra vieningos, skirtos valstybės skolai aptarnauti, kompiuterinės programos. Darbuotojai, atliekantys valstybės skolos aptarnavimo ir valdymo funkcijas, naudojami skirtingomis programomis, tvarko apskaitą tik pagal savo atliekamas funkcijas. Ministerijoje kuriama bendra kompiuterinė programa, kuri apims ir valstybės skolos aptarnavimą, tačiau, kol nėra patvirtintos naujos ministerijos struktūros, jos diegimas nebaigtas.

Ministerija naudoja programinę įrangą, kuri nėra pritaikyta valstybės registrams tvarkyti ir nėra integruota visoje ministerijoje, o tai sukelia riziką pašalinei intervencijai į valstybės skolos duomenų bazę.

4.4. Valstybės skolos valdymo ir vidaus kontrolės būklė Finansų ministerijoje

Valstybės skolos valdymo, apskaitos ir atskaitomybės tvarką 1997 metais reglamentavo Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymas, Lietuvos Respublikos 1997 metų valstybės biudžeto ir atskaitymų į savivaldybių biudžetus normatyvų bei dotacijų patvirtinimo įstatymas; iki 1997 m. lapkričio 6 d. - Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos banko valdybos 1993 m. birželio 24 d. nutarimas Nr.471 "Dėl užsienio paskolų ir finansinės paramos, gaunamos iš užsienio valstybių bei tarptautinių finansinių organizacijų", o nuo 1997 m. lapkričio 6 d. -

Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos banko valdybos 1997 m. spalio 30 d. nutarimas Nr.1200/8 "Dėl valstybės vardu ir su valstybės garantija gaunamų užsienio paskolų", ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. rugsėjo 19 d. nutarimas Nr.864 "Dėl Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nuostatų patvirtinimo".

Valstybės skola, kaip jau nurodėme šios Išvados 1.1 skyriuje, 1997 m. sausio 1 d. buvo 7 128 919 tūkst. Lt, o 1998 m. sausio 1 d. - 8 077 409 tūkst. Lt, iš jų:

- vidaus skola 1997 m. sausio 1 d. - 2 499 106 tūkst. Lt, 1998 m. sausio 1 d. - 2 470 097 tūkst. Lt;

- užsienio skola 1997 m. sausio 1 d. - 4 629 813 tūkst. Lt, 1998 m. sausio 1 d. - 5 607 312 tūkst. Lt.

Pagal Lietuvos banko parengtą konsoliduotą Lietuvos komercinių bankų balansą visų komercinių bankų turtas 1996 m. gruodžio 31 d. buvo 7 128 600 tūkst. Lt, 1997 m. gruodžio 31 d. - 9 134 800 tūkst. Lt.

Lietuvos Respublikos finansų ministerija administruodama valstybės skolą atlieka panašias funkcijas, kaip ir komerciniai bankai suteikdami paskolas ir kontroliuodami jų panaudojimą bei gražinimą.

Finansų ministerijos Tarptautiniame departamente, kuris administruoja valstybės užsienio skolą, 1996 m. gruodžio 31 d. dirbo 25 darbuotojai, 1997 m. gruodžio 31 d. - 29, Užsienio paskolų aptarnavimo skyriuje dirbo 9 darbuotojai.

Lietuvos banko Kredito įstaigų priežiūros departamento Kredito įstaigų inspektavimo skyriuje dirba 23 darbuotojai, Finansinės veiklos vertinimo skyriuje - 15 darbuotojų, Bankrutuojančių kredito įstaigų skyriuje - 7 darbuotojai; iš viso veikla, tiesiogiai susijusia su kredito įstaigų kontrole, užsiima 45 darbuotojai.

Finansų ministerijos 1998 08 20 raštu Nr.12-09/4790 pateiktoje Tarptautinio departamento struktūroje nėra numatyta padalinio, kuris vykdytų ūkio subjektų, gavusių valstybės vardu ar su valstybės garantija paskolas, finansinės būklės analizę ir paskolų panaudojimo kontrolę.

Vidaus kontrolės sistema Finansų ministerijoje neaiškina ir nestabdo reikšmingų klaidų. Tai patvirtina tokie tikrinimų rezultatais pagrįsti pavyzdžiai:

1. Vykdydama Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. balandžio 2 d. nutarimą Nr.219 "Dėl Lietuvos Respublikos 1993 metų pavasario sėjos fondo lėšų paskirstymo ir panaudojimo tvarkos", valstybės įmonė "Lietuvos kuras" nupirko 100 tūkst. tonų dyzelinių degalų, už kuriuos iš Pasaulio banko paskolos Finansų ministerija sumokėjo 15 860 tūkst. JAV

dolerių. Šie degalai buvo parduoti išsimokėtinai žemės ūkio produkcijos gamintojams minėto nutarimo nustatyta tvarka. Tačiau Finansų ministerija nenustatė gražintų už nupirktus išsimokėtinai dyzelinius degalus lėšų pervedimo į Lietuvos valstybės biudžetą tvarkos. Finansų ministerija ir dabar netvarko analitinės apskaitos pagal ūkio subjektus, kuriems yra suteiktos šios Pasaulio banko paskolos lėšos.

Po Valstybės kontrolės tikrinimo akcinė bendrovė "Lietuvos kuras" gražino 887 311.39 Lt Pasaulio banko paskolos lėšų, ši suma Finansų ministerijos, ir akcinės bendrovės "Lietuvos kuras" apskaitoje nebuvo rodoma.

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1993 m. balandžio 20 d. nutarimu Nr.275 "Dėl paskolos Panevėžio uždarajai akcinei bendrovei "Akiratis" garantijos" suteikė Vokietijos Federacinės Respublikos bankui "Bayerische Vereinsbank AG" Lietuvos Respublikos Vyriausybės garantiją dėl Panevėžio uždarajai akcinei bendrovei "Akiratis" teikiamos 2 423 tūkst. Vokietijos markių (DEM) paskolos už 9 procentus metinių palūkanų autotransporto priemonėms pirkti.

Akcinė bendrovė "Ūkio bankas" perkėlė minėtą 2 422 436.25 DEM užsienio paskolą uždarajai akcinei bendrovei "Dema" (dabar UAB "Denona"). Perkėlus paskolą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė valstybės garantijos uždarajai akcinei bendrovei "Denona" nesuteikė. Finansų ministerija su UAB "Denona" sutarčių dėl išsipareigojimų perkėlimo nepasirašė, nors valstybės garantuotų paskolų registre ir nurodo, kad valstybės garantija suteikta būtent uždarajai akcinei bendrovei "Denona".

3. Finansų ministerijos Tarptautinis departamentas 1997 05 07 mokėjimo pavedimu Nr.017 pervedė 120 026,21 JAV dol. (ekviv. 480 104,84 Lt) akcinės bendrovės "Aliejus" daliai paskolos dalies gražinti, tam panaudodamas valstybės biudžeto lėšas, pervestas į surenkamąją garantijų sąskaitą. Išnagrinėjus Vilniaus miesto valstybinės mokesčių inspekcijos Valstybės kontrolei pateiktą AB "Aliejus" finansinę atskaitomybę pagal 1996 12 31 ir 1997 12 31 duomenis, nustatyta, kad bendrovė buvo pajėgi pati atsiskaityti už suteiktas jai paskolas. Bendrovės grynasis pelnas už 1997 metus sudaro 1 226 360,0 Lt, iš kurių dividendams skirta 626 314,0 Lt (dividendai mokėti 1997 metais).

4. Finansų ministerijos Tarptautinis departamentas, panaudodamas surenkamosios garantijų sąskaitos lėšas, 1997 metais pervedė Šveicarijos "Overland Trust" bankui 6 993 357,05 CHF (ekviv. 19 557 790,38 Lt), nurodydamas, kad yra mokama už AB "Inkaras". Be to, Tarptautinis departamentas 1997 01 28 pavedimu Nr.22 sumokėjo 7525,50 Lt delspinigių už nelaiiku atliktą 1997 01 08 mokėjimą nuo 5 394 620,58 Lt sumos (turėjo būti sumokėta 1996 12

30) ir 1997 07 18 mokėjimo pavedimu sumokėjo 2 946,74 Lt delspinigių už nelaiku atliktą 1997 07 03 mokėjimą nuo 7 156 086,82 Lt sumos (turėjo būti sumokėta 1997 06 30). Iš viso Tarptautinis departamentas už nelaiku atliktus mokėjimus sumokėjo 10 472,24 Lt delspinigių.

Lietuvos Respublikos finansų ministerijos paaiškinimas.

Minėtose Finansų ministerijos pastabose dėl 1998 m. rugsėjo 22 d. ataskaitos Nr.120-50 finansų viceministrė L.Urbšienė nurodė:

"Finansų ministerija neužtikrino atsiskaitymo laiku Šveicarijos bankui "Overland Trust", kadangi nei laisvų paskolinių lėšų, kurias galima būtų panaudoti mokėjimui, nei lėšų garantinėje sąskaitoje, tuo metu nebuvo. Apmokėti minėtam kreditoriui turėjome biudžeto lėšomis (kaip ir buvo planuota), tačiau Išdas perveda lėšas, tik turėdamas pajamas. O pavėlavus pervesti lėšas, reikalingas atsiskaitymui su užsienio kreditoriumi, ar pervedus jas likus 1-2 dienoms iki nustatytos mokėjimo dienos, neįmanoma laiku pervesti lėšas, kadangi pavedimas atliekamas per Lietuvos banko korespondentinę sąskaitą".

Į paaiškinimą neatsižvelgta, nes pirmasis mokėjimas turėjo būti įvykdytas 1996 12 31 ir paskolų rizikos sąskaitoje minėtai datai Finansų ministerija buvo sukaupusi 11 054 240,27 Lt. Šioje sąskaitoje 1997 06 26 buvo sukaupta 11 075 000,88 Lt, mokėjimo terminas - 1997 06 30, apmokėta iš šios sąskaitos pavėluotai (1997 07 03).

Audito įmonės "Arthur Andersen" pastebėti valstybės skolos valdymo vidaus kontrolės sistemos, veikiančios Finansų ministerijoje, trūkumai išdėstyti šios Išvados 4.1.2 skyriuje.

5. Valstybės biudžeto išlaidos, susijusios su valstybės skola

5.1.Valstybės skolos aptarnavimo išlaidų vykdymo teisėtumas

Lietuvos Respublikos 1997 metų valstybės biudžeto ir atskaitymų į savivaldybių biudžetus normatyvų bei dotacijų įstatymu buvo skirta 518 921 tūkst. Lt išlaidoms, susijusioms su vidaus ir užsienio skola. Šios išlaidos pagal išlaidų klasifikaciją buvo paskirstytos taip: skolų palūkanos kitiems valdymo lygiams - 238 921 tūkst. Lt, skolų palūkanos ne valdymo subjektams - 100 000 tūkst. Lt, skolų palūkanos užsienio subjektams - 180 000 tūkst. Lt. Kitaip tariant, valstybės biudžeto 1997 metų planinė išlaidų, susijusių su valstybės vidaus skola, suma sudarė 338 921 tūkst. Lt, o su užsienio skola - 180 000 tūkst. Lt.

Lietuvos Respublikos 1997 metų valstybės ir savivaldybių biudžetų pakeitimo įstatymu (1997 10 21 Nr.VIII-464) 1997 metų asignavimai išlaidoms, susijusioms su vidaus ir užsienio skola, buvo sumažinti 154 468 tūkst. Lt. Patikslinti 1997 metų valstybės biudžeto asignavimai,

skirti išlaidoms susijusioms, su vidaus ir užsienio skola, sudarė 364 453 tūkst. Lt, iš jų išlaidoms, susijusioms su vidaus skola - 184 453 tūkst. Lt, ir išlaidoms, susijusioms su užsienio skola - 180 000 tūkst. Lt.

Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės pateiktą Apyskaitą **išlaidos, susijusios su vidaus ir užsienio skola, sudarė 308 515.5 tūkst. Lt, liko nepanaudota 55 937.5 tūkst. Lt.**

Faktiškai **išlaidos, susijusios su vidaus skola, 1997 metais sudarė 149 803.8 tūkst. Lt.** Nepanaudoti 1997 metų valstybės biudžeto asignavimai, skirti išlaidoms, susijusioms su valstybės vidaus skola, sudarė 34 649.2 tūkst. Lt.

Tikrinimų metu nustatyta:

- Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1994 09 19 nutarimu Nr.867 "Dėl Švedijos kreditinės organizacijos "AB Svensk Eksportkredit" paskolos panaudojimo" skyrė 2 mln. JAV dolerių Lietuvos investicijų banko įstatiniam kapitalui suformuoti. Buvo numatyta, kad paimta paskola bus gražinama iš valstybės biudžeto lėšų. Lietuvos Respublikos 1997 metų biudžeto įstatyme lėšos šios paskolos sugražinimui nebuvo numatytos. Finansų ministerija dalį paskolos - 1 mln. JAV dolerių 1997 metais gražino pervedusi lėšas į Švedijos kreditinės linijos sąskaitą, tam panaudodama valstybės skolos aptarnavimui skirtus asignavimus, taigi lėšas panaudojo ne pagal tikslinę paskirtį.

Lietuvos Respublikos finansų ministerijos prieštaravimas.

Lietuvos Respublikos finansų viceministrė L.Urbšienė 1998 09 30 pastabose dėl 1998 09 22 ataskaitos Nr.120-50 nesutiko su tokia Valstybės kontrolės išvada ir paaiškino:

"Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos įstatymu Nr.I-335 "Dėl Lietuvos vystymo banko steigimo ir statuto patvirtinimo" Lietuvos Respublikos Vyriausybė priėmė nutarimus: 1994 m. rugsėjo 19 d. Nr.867 ir 1994 m. lapkričio 28 d. Nr.1191, dėl Švedijos kreditinės organizacijos "AB Svensk Eksportkredit" paskolos lėšų - 2 079 695,05 JAV dolerių skyrimo Lietuvos vystymo banko įstatinio kapitalo formavimui bei jų gražinimo iš ateinančių metų biudžeto asignavimų. Kadangi nebuvo nurodyta kokiame biudžeto straipsnyje atstatomos lėšos turi būti parodomos, jos buvo numatytos planuojant 1997 metų valstybės biudžeto išlaidas "Išlaidose, susijusiose su vidaus ir užsienio skola". Kadangi "AB Svensk Eksportkredit" paskola subsąskaitos litais neturi, lėšos buvo pervestos į Paskolų rizikos sąskaitą, o iš jos buvo konvertuota į JAV dolerius ir pervesta į paskolinę sąskaitą. Todėl biudžeto lėšos buvo panaudotos pagal paskirtį."

Į paaiškinimą neatsižvelgta, nes Valstybės kontrolės tikrinimo metu Finansų ministerija pateikė Lietuvos Respublikos 1997 metų valstybės biudžeto projekte numatytų išlaidų, susijusių

su vidaus ir užsienio skola, žiniaraštį, kuriame tokios išlaidos nenumatytos. Faktiškai 4 000 000 Lt buvo pervesti iš lėšų, skirtų paskoloms gražinti už bankrutavusius ir finansinių sunkumų turinčius ūkio subjektus.

- Finansų ministerijos Iždo departamentas 1997 m. gruodžio 29 d. į Tarptautinio departamento surenkamąją garantijų sąskaitą pervedė 7 066 400 Lt, o gruodžio 31 d. į tą pačią sąskaitą pervedė 20 920 000 Lt. Surenkamųjų garantijų sąskaitose pagal 1997 12 31 būklę liko nepanaudota 21 576 649,61 Lt, kuriuos, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos biudžetinės sandoros įstatymo I skyriaus "Bendroji dalis" 1 str. nuostata, kad metams pasibaigus nepanaudotus Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžetų asignavimų likučius asignavimų valdytojai turi gražinti atitinkamiems biudžetams iki sausio 10 d., Finansų ministerijos Tarptautinis departamentas turėjo gražinti į valstybės biudžetą, bet 21 576 649 Lt negražino ir tuo pažeidė Lietuvos Respublikos biudžetinės sandoros įstatymo I skyriaus 1 str. nuostata.

Lietuvos Respublikos finansų ministerijos prieštaravimas.

Lietuvos Respublikos finansų viceministrė L.Urbšienė savo pastabose dėl 1998 m. rugsėjo 22 d. ataskaitos Nr.120-50 nesutiko su tokia Valstybės kontrolės išvada ir nurodė:

"Užtrikindama valstybės įsipareigojimų vykdymą užsienio ir vidaus kreditoriams, Finansų ministerija 1997 metais, naudodama visus galimus valstybės pajamų šaltinius, atliko mokėjimus už bankrutuojančius ar finansinius sunkumus turinčius ūkio subjektus 88 444 651,76 Lt sumai, o iš valstybės biudžeto tais pačiais metais buvo gauta minėtiems mokėjimams tik 64 061 400,00 Lt. T.y. dalis mokėjimų buvo atlikta panaudojant garantinės rinkliavos lėšas. Be to, reikia pažymėti, kad pinigų srautai, t.y. mokėjimai užsienio kreditoriams ir lėšų pervedimas iš Iždo ne visada sutampa, todėl panaudojus mokėjimams laisvas paskolų lėšas (tame tarpe ir garantines rinkliavas) jos atstatomos, gavus biudžeto lėšas. Garantinėje sąskaitoje yra privalomas lėšų likutis, kadangi mokėjimai užsieniui prasideda jau pirmosiomis sausio dienomis, kada Ižde dar nebūna sukauptų pajamų, numatytų šiems mokėjimams. Todėl teigti, kad buvo nepanaudotos valstybės biudžeto lėšos nėra pagrindo. Tuo pačiu nebuvo pažeistas Lietuvos Respublikos biudžetinės sandoros įstatymo I skyriaus 1 str. nuostatos. "

Į paaiškinimą neatsižvelgta, nes Lietuvos Respublikos biudžetinės sandoros įstatymas išimčių šiais atvejais nenumato.

- Lietuvos Respublikos 1997 metų valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitoje, dalyje apie išlaidas, susijusias su vidaus ir užsienio skola, yra apskaitytos **26 902 493,22 Lt** išlaidos, padarytos atsiskaitant už nepajėgius atsiskaityti ūkio subjektus, t.y. AB "Inkaras" - 19 557 910,38 Lt, AB "Vingriai" - 822 875,46 Lt, AB "Lauda" - 1 039 720,0 Lt, AB "Kauno autotransportas" - 1 848 725,30 Lt, AB "Vilspa" - 1 583 225,53 Lt, AB "Oruva" - 980 929,47 Lt, AB "Tauro bankas" - 1 069 107,08 Lt. Minėtos lėšos nurašytos į valstybės biudžeto išlaidas.

- Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1997 m. rugpjūčio 28 d. nutarimu Nr.921 "Dėl lėšų skyrimo" iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės rezervo fondo skyrė Finansų ministerijai 120 tūkst. litų valstybės skolinių įsipareigojimų ir finansinių išteklių nepriklausomam auditui apmokėti.

Lietuvos Respublikos finansų ministerija organizuodama konkursą nepriklausomam auditui atlikti, nesilaikė Lietuvos Respublikos viešojo pirkimo įstatymo reikalavimų (pagal minėto įstatymo 42 straipsnio nuostatas valstybei padaryta 12 000 Lt žala).

Finansų ministerija apmokėti uždarajai akcinei bendrovei "Arthur Andersen" už skolinių įsipareigojimų patikrinimą panaudojo ne Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. rugpjūčio 28 d. nutarimu Nr.921 "Dėl lėšų skyrimo" Finansų ministerijai skirtas lėšas iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės rezervo fondo (120 tūkst. Lt), o iš išlaidų, susijusių su valstybės skolos tvarkymu, ir pažeidė Lietuvos Respublikos biudžetinės sandaros įstatymo 14 straipsnio reikalavimus.

Atlikus tikrinimą priimtas Valstybės kontrolės 1998 08 28 sprendimas Nr.114 "Dėl valstybės skolinių įsipareigojimų ir finansinių išteklių nepriklausomam auditui atlikti panaudojimo teisėtumo tikrinimo Lietuvos Respublikos finansų ministerijoje rezultatų", kuriuo finansų ministras A.Šemeta įpareigotas Lietuvos Respublikos viešojo pirkimo įstatymo 42 straipsnio 2 punkto nustatyta tvarka patraukti materialinės atsakomybės asmenis, dėl kurių kaltės valstybei padaryta minėta 12 tūkst. Lt žala.

5.2. Valstybės biudžeto deficitui ir kitiems skoliniams įsipareigojimams dengti gautų lėšų panaudojimo teisėtumas

Lietuvos Respublikos 1997 metų valstybės biudžeto ir atskaitymų į savivaldybių biudžetus normatyvų bei dotacijų įstatymo 5 straipsnio 1 dalis suteikia Vyriausybei teisę leisti vertybinius popierius ir imti paskolas valstybės skolai, susidariusiai iki 1997 m. sausio 1 d.,

valdyti, 1997 metų valstybės biudžeto deficitui ir nustatytai valstybės skolai už energetinius išteklius dengti.

Pažymėtina, jog 1997 metų valstybės biudžeto įstatyme Vyriausybės vertybinių popierių leidimo limitu, kuris apibrėžtų, kiek galima sudaryti piniginių resursų atsargų įstatyme numatytoms funkcijoms įgyvendinti, nėra, taip pat tai nenustatyta ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės atitinkamu norminiu aktu.

Lietuvos Respublikos vidaus rinkoje 1997 metais buvo išplatintos 92 Vyriausybės vertybinių popierių emisijos, kurių nominali vertė 3 971 833.1 tūkst. Lt, gauta 3 833 873.9 tūkst. Lt pajamų ir sumokėta 575.1 tūkst. Lt komisinio mokesčio.

Finansų ministerija 1997 metų atskirais mėnesiais laikė reikšmingas lėšų sumas depozitinėse sąskaitose: rugpjūčio 1 d. depozitinėse sąskaitose buvo 461 358.8 tūkst. Lt, rugsėjo 1 d. - 402 419.6 tūkst. Lt, spalio 1 d. - 62 119.6 tūkst. Lt, lapkričio 1 d. - 73 086.3 tūkst. Lt, gruodžio 1 d. - 190 951.9 tūkst. Lt.

6. Ūkio subjektų, kurių paskolų ar sutartinių įsipareigojimų įvykdymo garantas yra valstybė, ūkinės - finansinės 1997 12 31 būklės įvertinimas

Valstybės kontrolė atliko įmonių, gavusių paskolas Lietuvos Respublikos vardu ir su valstybės garantija, finansinės būklės įvertinimą remdamasi įmonių finansinės atskaitomybės 1997 12 31 duomenimis. Vertinimas buvo atliktas vadovaujantis Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymu, Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymu, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. gegužės 8 d. nutarimu Nr.447 "Dėl Atleidimo nuo delspinigių ir baudų už nesumokėtus arba ne laiku sumokėtus mokesčius, mokamus į valstybės (savivaldybės) biudžetą ar valstybinius fondus, tvarkos patvirtinimo", kitais teisės aktais ir Statistikos departamento pateiktais vidutiniais įmonių veiklos rodikliais pagal atskiras ūkio šakas.

6.1. Ūkio subjektų, gavusių valstybės vardu užsienio paskolas, finansinė 1997 12 31 būklė

Buvo atliktas 129 įmonių, gavusių valstybės vardu paskolas, finansinės būklės įvertinimas 1997 12 31 finansinės atskaitomybės pagrindu. Rezultatai:

1. Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 2 straipsnio 8 dalis nurodo, kad įmonės nemokumas - tai įmonės būseną, kai jos finansiniai įsipareigojimai lygūs jos turtui arba

jį viršija. Iš 129 įmonių, kurių finansinė atskaitomybė buvo nagrinėta, 10 įmonių įsipareigojimai viršijo įmonės turtą (UAB "Širdies chirurgijos centras", UAB "Skuja", AB "Jiesia", UAB "Užlaja", AB "Plaušo plokštė" (likviduojama), AB "Koordinatė" (iškelta bankroto byla), AB "Nuklonas" (iškelta bankroto byla), AB "Sirijus" (iškelta bankroto byla), AB "Pilėnų paukštynas" (iškelta bankroto byla, taikoma sanavimo procedūra), AB "Girkalnis" (iškelta bankroto byla). Pagal Įmonių bankroto įstatymo 4 straipsnio 1 dalį visoms šioms įmonėms gali būti iškeltos (jei dar neiškeltos) bankroto bylos ir tai gali sudaryti didelių sunkumų grąžinti valstybės vardu gautas paskolas.

2. Akcinių bendrovių įstatymo 30 straipsnio 3 dalis nustato, kad kai bendrovės nuosavas kapitalas tapo mažesnis už įstatinį kapitalą, valdyba per 4 mėnesius nuo metinės ar ketvirtinės finansinės atskaitomybės sudarymo dienos pagal savo kompetenciją privalo tokią būklę ištaisyti arba sušaukti neeilinį visuotinį akcininkų susirinkimą įstatinio kapitalo sumažinimui apsvarstyti. Visuotinis akcininkų susirinkimas privalo sumažinti bendrovės įstatinį kapitalą anuliudamas akcijas arba sumažindamas akcijų nominalią vertę suma, kuria nuosavas kapitalas tapo mažesnis už įstatinį kapitalą.

Iš 129 įmonių, gavusių valstybės vardu paskolas, 29 (22.5 %) įmonių pagal 1997 12 31 duomenis nuosavas kapitalas buvo mažesnis nei 3/4 įstatinio kapitalo. Šios įmonės pagal Akcinių bendrovių įstatymą privalėtų mažinti įstatinį kapitalą arba imtis kitų priemonių padėčiai ištaisyti.

3. Iš 129 įmonių, gavusių valstybės vardu paskolas, 66 (51.2 %) įmonės 1997 metais veikė nuostolingai.

4. Vadovaudamiesi Atleidimo nuo delspinigių ir baudų už nesumokėtus arba ne laiku sumokėtus mokesčius, mokamus į valstybės (savivaldybės) biudžetą ar valstybinius fondus, tvarkos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. gegužės 8 d. nutarimu Nr.447, 17 punktu atlikome 1997 metų įmonių likvidumo ir finansinės rizikos, pelningumo ir apyvartumo rodiklių palyginamąją analizę. Įmonių, kurios gali turėti veiklos tęstinumo sunkumų, atranka vykdyta atsižvelgiant į Statistikos departamento paskelbtus ūkio šakos, kuriai priklauso įmonė, vidurkius ir į absoliučius paskaičiuotų koeficientų dydžius. Nustatyta, jog 29 įmonės (22,5 %), gavusios valstybės vardu paskolas, turi arba artimiausiu metu gali turėti veiklos tęstinumo sunkumų, tai: UAB "Jaura", AB "Albitas", AB "Vilspa", AB "Klaipėdos kartonas", AB "Mastis", AB "Silva", AB "Šilkas", AB "Coton", AB "Sigma", AB "Panevėžio maistas", AB "Joniškio grūdai", AB "Švenčionių grūdai", AB "Plungės grūdai", AB "Malsena", AB "Oruva", AB "Kauno elektra", UAB "Pakruojos mūša", AB "Grūdtarna", UAB "Gargždų mida", AB "Alytaus grūdai", AB "Išlaužo žuvis", UAB "Lauda", UAB "Šiaulių aerouostas".

6.2. Ūkio subjektų, gavusių užsienio paskolas, už kurias garantavo valstybė, finansinė 1997 12 31 būklė

Valstybės kontrolė atliko 55 įmonių, gavusių užsienio paskolas, už kurias garantavo valstybė, finansinės būklės įvertinimą remdamasi 1997 12 31 finansinės atskaitomybės duomenimis. Rezultatai:

1. Iš 55 įmonių, kurių finansinė atskaitomybė nagrinėta, 5 įmonių įsipareigojimai viršijo įmonės turtą (UAB "Širdies chirurgijos centras", UAB "Junda", AB "Kauno autotransportas" (iškelta bankroto byla), UAB "Minijos nafta", UAB "Denona").

2. Iš 55 įmonių, gavusių valstybės vardu paskolas, 8 įmonių (14.5 %) nuosavas kapitalas buvo mažesnis nei 3/4 įstatinio kapitalo. Šios įmonės pagal Akcinių bendrovių įstatymą privalėtų mažinti įstatinį kapitalą arba imtis kitų priemonių padėčiai ištaisyti.

3. Iš 55 įmonių, gavusių valstybės vardu paskolas, 29 įmonės (52.7 %) 1997 metais veikė nuostolingai.

4. Veiklos tęstinumo sunkumų artimiausiu metu gali turėti, be jau minėtų įmonių, dar ir šios įmonės, gavusios užsienio paskolas, už kurias garantavo valstybė: AB "Vingriai", AB "Šilutės Rambynas", AB "Aleksotas", AB "Vilspa", AB "Oruva", AB "Inkaras" .

6.3. Ūkio subjektų, gavusių vidaus paskolas, už kurias garantavo valstybė, finansinė 1997 12 31 būklė

Valstybės kontrolė atliko 17 įmonių, gavusių vidaus paskolas, už kurias garantavo valstybė, finansinės būklės įvertinimą remdamasi 1997 12 31 finansinės atskaitomybės duomenimis. Rezultatai:

1. Iš 17 įmonių, gavusių vidaus paskolas, už kurias garantavo valstybė, nei vienos įmonės įsipareigojimai neviršijo jos turto.

2. Iš 17 įmonių, gavusių vidaus paskolas, už kurias garantavo valstybė, vienos įmonės nuosavas kapitalas buvo mažesnis nei 3/4 įstatinio kapitalo (AB "Panevėžio stiklas"). Ši įmonė pagal Akcinių bendrovių įstatymą privalėtų mažinti įstatinį kapitalą arba imtis kitų priemonių padėčiai ištaisyti.

3. Iš 17 įmonių, gavusių vidaus paskolas, už kurias garantavo valstybė, 10 įmonių (58.8%) 1997 metais veikė nuostolingai.

4. Mūsų vertinimu, veiklos tęstinumo sunkumų artimiausiu metu gali turėti šios, gavusios vidaus paskolas, už kurias garantavo valstybė, įmonės: AB "Panevėžio stiklas", AB "Jonavos grūdai", AB "Marijampolės grūdai" ir dauguma tiekiančių šilumą specialiosios paskirties akcinių bendrovių, priklausančių savivaldybėms.

7. Valstybės kontrolės tikrinimų, ar pagal paskirtį ir efektyviai įmonėse, įstaigose ir organizacijose naudojamos valstybės vardu gautos ir valstybės garantuotos paskolos, rezultatai

Valstybės kontrolė, vykdydama 1998 metų kontrolės darbo programą, atliko tikrinimus 24 įmonėse valstybės skolos gavimo, panaudojimo ir gražinimo galimybių įvertinimo klausimais. Tikrinimo objektai parinkti atsižvelgiant į riziką, įvertintą analizuojant įmonių veiklą 1996 metais. Tikrinimo metu nustatytų pažeidimų pavyzdžiai:

1. Akcinė bendrovė "Nuklonas" per akcinę bendrovę "Šiaulių bankas" 1994 metais gavo 600 000 JAV dolerių valstybės vardu gautą paskolą iš Švedijos kreditinės organizacijos "AB Svensk Eksportkredit" lėšų, iš kurių 381 503.5 JAV dolerių (1 526 014 litų) bendrovė 1994 metais **panaudojo ne pagal paskirtį** (dengė kitus trumpalaikius akcinės bendrovės "Šiaulių bankas" suteiktus kreditus ir palūkanas už šiuos kreditus).

2. Uždaroji akcinė bendrovė "Damazas" per akcinę bendrovę banką "Hermis" 1996 metais gavo 154 320 ECU valstybės vardu gautą paskolą iš Europos Sąjungos. **Visa paskola panaudota ne pagal paskirtį**. Bendrovė paskolą perdavė uždarajai akcinei bendrovei "Krola". 1998 m. vasario 4 d. visuotinis akcininkų susirinkimas nutarė uždarają akcinę bendrovę "Damazas" likviduoti.

3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. rugsėjo 30 d. nutarimu Nr.921 "Dėl Danijos Vyriausybės neprocentinės paskolos panaudojimo" Kelmės rajono savivaldybė gavo valstybės garantiją dėl iš Danijos banko "Den Danske Bank" gautos paskolos. Perduodant valymo įrengimus į specialiosios paskirties uždarnosios akcinės bendrovės "Kelmės vanduo" balansą, 1 265 762.17 Danijos kronų buvo nepadidintas bendrovės įstatinis kapitalas. Pakruojo rajono **valymo įrengimai neįtraukti** nei į Pakruojo rajono savivaldybės balansą, nei į uždarnosios akcinės bendrovės "Pakruojo vandentiekis" balansą.

4. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1994 m. lapkričio 18 d. nutarimu Nr.1154 "Dėl Danijos Vyriausybės neprocentinės paskolos panaudojimo medicinos technikai įsigyti" suteikė

valstybės garantiją Danijos bankui "Unibank A/S" dėl 10 metų teikiamos neprocentinės 2 mln. SDR paskolos medicinos technikai įsigyti. Paskolos sutartį su Danijos banku "Unibank A/S" pasirašė akcinė bendrovė "Limeta", kuri savo balanse šių 10 714 789 litų **įsipareigojimų nerodė**. Įsipareigojimų tai pačiai sumai taip pat nerodė ir Sveikatos apsaugos ministerija.

5. Tikrinant išaiškintos paskolos, mūsų nuomone, turinčios "blogų" paskolų požymių:

5.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. lapkričio 13 d. nutarimu Nr.1427 "Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. spalio 2 d. nutarimo Nr. 1296 "Dėl dalies Europos Ekonominės Bendrijos paskolos, suteiktos valstybinei įmonei "Lietuvos valstybinė energetikos sistema", performinimo įmonėms" dalinio pakeitimo" akcinei bendrovei "Panevėžio maistas" buvo skirta dalis valstybės vardu gautos Europos Ekonominės Bendrijos paskolos (401 791 ECU). Sudarant paskolos sutartį, Finansų ministerija nepareikalavo bendrovės įsipareigojimų garantavimo turto įkeitimo sutartimi. Paskola sutartyje nustatytu laiku negražinama. Įmonės finansinių rodiklių analizė rodo, kad įmonė Įmonių bankroto įstatymo nustatyta tvarka gali būti pripažinta nemokia, o pagal kreditorių eiliškumo nustatymo tvarką valstybė gali būti pripažinta kreditoriumi, kurio skoliniams įsipareigojimams patenkinti gali trūkti įmonės turto.

5.2. Atsiskaitymams už energetinius išteklius Nerūdinių statybinių medžiagų valstybinei įmonei "Skalda" buvo suteikta 155 329 ECU (802 926.67 Lt) valstybės vardu gautos Europos Ekonominės Bendrijos paskolos dalis. Finansų ministerija 1995 m. spalio 20 d. su įmone pasirašė paskolos sutartį Nr.16E. Tiek skiriant paskolą, tiek sudarant paskolos sutartį neatsižvelgta į tai, kad dar 1995 m. gegužės 8 d. Kauno apygardos teismas Nerūdinių statybinių medžiagų valstybinei įmonei "Skalda" išklė bankroto bylą. Finansų ministerijos 155 329 ECU kreditorinis reikalavimas nustatyta tvarka įtrauktas į teismo patvirtintą kreditorių sąrašą kaip turtu neapdraustas skolinis įsipareigojimas.

5.3. Atsiskaitymams už energetinius išteklius 1995 metais akcinei bendrovei "Plaušo plokštė" buvo suteikta 1 194 825 ECU (6 176 289.39 Lt) valstybės vardu gautos Europos Ekonominės Bendrijos paskolos dalis. Bendrovė paskolos negražino, palūkanų ir delspinigių nemokėjo. Kauno apygardos teismas 1996 m. spalio 25 d. akcinei bendrovei "Plaušo plokštė" išklė bankroto bylą, o 1997 m. gegužės 29 d. priėmė sprendimą ją likviduoti. Finansų ministerija dėl kreditorinio 1 194 825 ECU reikalavimo įtraukta į kreditorių sąrašą. Manome, kad bendrovės turto visų kreditorių reikalavimams patenkinti gali neužtekti (iš viso turto - 2.5 mln.Lt, įsiskolinimas - 10.2 mln. Lt).

5.4. Finansų ministerija 1996 09 19 pagal sudarytą paskolos sutartį perėmė iš akcinės bendrovės "Šiaulių bankas" 300 000 JAV dolerių finansinius akcinės bendrovės "Nuklonas"

įsipareigojimus, kurie jokių įkeistu turto neapdrausti. Akcinė bendrovė "Nuklonas" 1998 04 01 Finansų ministerijai skolinga 317 322.72 JAV dolerių (1 269 290.88 Lt). Bendrovei 1997 04 25 Šiaulių apygardos teismo sprendimu iškelta bankroto byla. Įmonės skoliniai įsipareigojimai viršija turta.

5.5. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1995 m. balandžio 27 d. nutarimu Nr.599 "Dėl paskolos ne pelno įmonei "Berčiūnai" (UAB "Berčiūnų link") valstybės garantijos" suteikė valstybės garantiją Vokietijos Federacinės Respublikos firmai "Teamwood International GmbH", teikiančiai ne pelno įmonei "Berčiūnai" 2,5 metų 952 300 Vokietijos markių paskolą medžio apdirbimo investiciniam projektui finansuoti. Laidavimo sutartis tarp Finansų ministerijos ir UAB "Berčiūnų link" nesudaryta. Įmonei 1997 m. rugpjūčio 7 d. iškelta bankroto byla. Finansų ministerija 1998 03 25 grąžino firmai "Teamwood International GmbH" dalį paskolos (380918 DEM), tačiau dėl 952 300 DEM kreditinio reikalavimo ieškinio teismas nepriėmė.

5.6. Lietuvos judėjimo "Černobylis" komanditinė ūkinė bendrija "Zivertas" 25 000 JAV dolerių suteiktos iš valstybės vardu gautų užsienio paskolų, nustatytu laiku (iki 1997 m. lapkričio 1 d.) negrąžino, taip pat palūkanų ir delspinigių Finansų ministerijai nemokėjo. Finansų ministerija nei iš bendrijos, nei iš už ją garantavusios uždarnosios akcinės bendrovės "Du Al" negrąžintos paskolos neišieškojo.

8. Stebimos problemos

Valstybės kontrolė ne kartą yra pabrėžusi valstybės skolos tvarkymo problemas, tačiau iki šiol dalis klausimų neišspręsta. Todėl Valstybės kontrolė ir toliau stebi, kaip sprendžiamos tikrinimais nustatytos problemos:

1. Valstybės skolinių įsipareigojimų apskaita:

1.1. Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymo 10 straipsnis numato, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė, pasibaigus biudžetiniams metams, kartu su Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto įvykdymo apyskaita privalo pateikti Seimui ataskaitą apie valstybės skolą. Lietuvos Respublikos įstatymais ir poįstatyminiais teisės aktais nėra nustatyta valstybės skolos ataskaitos pateikimo forma ir turinys.

1.2. Nenustatyta valstybės vardu gautų ir perskolintų ūkio subjektams paskolų, valstybės vardu gautų vidaus paskolų bei užsienio ir vidaus paskolų, gautų valstybės biudžeto deficitui dengti, registrų sudarymo tvarka.

1.3. Nenustatyta užsienio skolos limito laikymosi atskaitomybės sudarymo tvarka.

1.4. Nenustatyta Vyriausybės vertybinių popierių ir paskolų biudžeto deficitui dengti poreikio apskaičiavimo tvarka.

2. Finansų ministerija nevykdo paskolas gavusių ūkio subjektų finansinės būklės sisteminės analizės.

3. Valstybės skolos valdyme nesukurta ir neveikia tinkama vidaus kontrolės sistema:

3.1. Valstybės skolos registruose įregistruoti skolos likučiai nebuvo reguliariai nederinami su kreditoriais ir skolininkais.

3.2. Nepatvirtinti Finansų ministerijos darbuotojų, atliekančių valstybės skolos administravimą ir apskaitą, pareigybiniai nuostatai ir ministerijos departamentų, aptarnaujančių valstybės skolą, nuostatai.

3.3. Finansų ministerijoje nesuformuoti struktūriniai padaliniai, turintys kvalifikuotus darbuotojus, galinčius vykdyti valstybės skolininkų ir skolininkų, už kurių įsipareigojimus garantavo valstybė, finansinės būklės analizę ir paskolų išdavimo, grąžinimo ir naudojimo priežiūrą bei kontrolę.

3.4. Valstybės skolos srityje numatytos vidaus kontrolės procedūros ne visada išaiškina ir sustabdo klaidas bei nuostolių atsiradimą.

4. Valstybės skolos būklė reikalauja, jog būtų nedelsiant nustatyta valstybės vardu suteiktų ir valstybės garantuotų paskolų grupavimo ir specialių atidėjimų kaupimo tvarka, tačiau tai nepadaryta.

5. Nėra valstybės vardu gautų paskolų ir paskolų, už kurias suteiktos valstybės garantijos, dengimo iš valstybės resursų ieškinių nukreipimo ir išieškojimo (regreso) tvarkos.

6. Ne visos valstybės vardu bei valstybės garantuotos šalies ūkio subjektams suteiktos paskolos apdraustos įkeistu turtu arba laidavimais.

9. Bendroji nuomonė

Valstybės kontrolė atliko Lietuvos Respublikos Vyriausybės pateiktos valstybės skolos 1997 m. gruodžio 31 d. būklės ataskaitos įvertinimą. Už valstybės skolos apskaitą ir atskaitomybę atsakinga Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Valstybės kontrolei įstatymu pavesta, remiantis atliktais tyrimais, pareikšti savo nuomonę apie pateiktą valstybės skolos ataskaitą.

Vertinimą atlikome remdamiesi Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės darba reglamentuojančiais teisės aktais. Tikrinimo metu, mūsų nuomone, buvo surinkta pakankamai įrodymų nuomonei dėl valstybės skolos pareikšti.

Nepriklausomas auditas atsisakė tvirtinti 1996 12 31 valstybės skolą.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės parengtoje Apyskaitoje pateikti duomenys neleidžia įvertinti, ar buvo skolinamasi laikantis Valstybės skolos įstatyme numatytų tikslų ir būdų, taip pat ar buvo viršytas užsienio paskolų ir paskolų su valstybės garantija limitas. Valstybės skola 1998 01 01 Apyskaitoje pateikta be priskaičiuotų palūkanų už valstybės vardu gautas užsienio paskolas ir išleistus Vyriausybės vertybinius popierius.

Vertinimais ir tikrinimais nustatyti reikšmingi pažeidimai ir valstybės skolos valdymo vidaus kontrolės sistemos silpnumas neleidžia mums su pagrįstu įsitikinimu tvirtinti, kad visi duomenys apie valstybės skolą, pateikti Apyskaitoje, yra tikslūs ir teisingai atspindi valstybės skolos 1997 12 31 būklę.

Valstybės kontrolieriaus pavaduotojas

R.Pužauskas

Valstybės turto kontrolės skyriaus viršininkas

V.Jarmala

Valstybės turto kontrolės skyriaus viršininko pavaduotojas

V.Švedas